

Εισήγηση του Κώστα Τριχιά, μέλους του Κ.Σ. της νεολαίας Κομμουνιστική Απελευθέρωση, στην ημερίδα την αφιερωμένη στον Κώστα Τζιαντζή, Αθήνα, 26/11/2021

[Ολόκληρη η ημερίδα σε βίντεο, εδώ](#)

Σύντροφοι και συντρόφισσες,

Είμαστε σε μια εποχή κατεξοχήν στρατηγικών απαντήσεων (αλλά και στρατηγικής αμηχανίας), όπου η αναγκαιότητα και η δυνατότητα για ένα σύγχρονο κομμουνιστικό πρόγραμμα και κόμμα στηρίζεται κατά την άποψη μας σε δύο βασικούς πυλώνες:

Η ανθρωπότητα αντιμετωπίζει σημαντικά **προβλήματα ιστορικών διαστάσεων**, που απειλούν ακόμη και την ίδια της την προοπτική. Ο πόλεμος και η ειρήνη, η δραματική καταστροφή του περιβάλλοντος, η ολοένα και μεγαλύτερη συγκέντρωση πλούτου σε μια χούφτα ολιγαρχών που πάει χέρι-χέρι με την καταπόντιση του βιοτικού επιπέδου δισεκατομμυρίων ανθρώπων, την όξυνση της αποξένωσης, του ανταγωνισμού και της έλλειψης νοήματος στις ανθρώπινες σχέσεις. Τα προβλήματα αυτά (και πολλά άλλα ακόμη) έχουν όλα τους δύο βασικά κοινά χαρακτηριστικά:

Εκπορεύονται κατά βάση από τον **βάρβαρο και εκμεταλλευτικό χαρακτήρα του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, και απαιτούν οικουμενικές λύσεις** οι οποίες δεν μπορούν παρά να έχουν ριζοσπαστικό-επαναστατικό χαρακτήρα. Αυτές τις απαντήσεις δεν μπορεί να τις δώσει το αστικό στρατόπεδο καθώς είναι βυθισμένο στην δίψα του για πλούτο και εξουσία, αλλά και στις αντιφάσεις της αναρχίας της καπιταλιστικής παραγωγής. Ή τουλάχιστον δεν μπορεί να τις δώσει με όρους προοδευτικούς, αλλά με μια νέα βουτιά στην εκμετάλλευση. Αντίθετα, **η κομμουνιστική προοπτική μπορεί** (υπό προϋποθέσεις) **να αποτελέσει την μόνη ορατή θετική υπέρβαση** των σημερινών αντιθέσεων και βασικό όρο για την επιβίωση της ανθρωπότητας.

Από την άλλη, η συζήτηση ότι για να ξεφύγουμε από αυτό τον γόρδιο δεσμό των καπιταλιστικών αντιθέσεων, πρέπει να τον κόψουμε, η ανάγκη δηλαδή της επαναστατικής απάντησης, δεν τίθεται εν κενώ, δεν είναι άλλη μια ακαδημαϊκή συζήτηση, ή εμμονή κάποιων ονειροπόλων. Αυτή η δίνη των αντιθέσεων, πυροδοτεί με τον τρόπο της την κινητοποίηση του στρατοπέδου των από κάτω, πότε για μερικά ζητήματα και πότε για πιο συνολικά. Δεν θα ήταν υπερβολή να πούμε πως είμαστε εντός ενός **νέου κύκλου εξεγέρσεων**, μετά το παγκόσμιο 2010-12, όπου από τις Η.Π.Α και την Γαλλία μέχρι την Χιλή, οι “από κάτω” επιμένουν, αντέχουν παρά την πρωτοφανή καταστολή, και βάζουν δύσκολα στα αστικά επιτελεία, με πρωταγωνιστικό τον ρόλο της νεολαίας. Σίγουρα δεν μιλάμε για ολοκληρωμένα κινήματα χωρίς αντιφάσεις, και πώς θα μπορούσαν άλλωστε. Χρειάζεται όμως να δούμε καταρχάς το αντικειμενικό υπέδαφος όπου μια σύγχρονη εργατική πολιτική μπορεί να αναπτυχθεί αλλά και να αποκαταστήσουμε στην πράξη την διαλεκτική σχέση ανάμεσα στο συνειδητό και το αυθόρμητο. Το αυθόρμητο -όπως τόνιζε και ο σύντροφος Κ. Τζιαντζής- συχνά εκφράζει τη διαδικασία της σχετικά ανεπαρκούς, αλλά αναπτυσσόμενης συνειδητότητας της εργατικής τάξης ως το επίπεδο της συνολικής επαναστατικής πολιτικής. Είναι μια διαδικασία που εκπορεύεται από την τάση χειραφέτησής της, απέναντι στην αστική κυριαρχία, και αναπτύσσεται με την πείρα και την πάλη σε όλα τα επίπεδα, τη θεωρία την πολιτική και την οικονομικο-κοινωνική αντικαπιταλιστική αντίσταση των εργαζόμενων.

Για να μετατραπούν όμως αυτές οι δυνατότητες σε πραγματική δύναμη για το στρατόπεδο της εργατικής τάξης και ανώτερη αδυναμία για την άρχουσα τάξη, είναι επιτακτική ανάγκη η στοιχειώδης ανεξαρτησία της εργατικής πολιτικής σε περιεχόμενο και μορφή, και η συγκρότησή της με έναν ορατό και ευδιάκριτο τρόπο προκειμένου να διεκδικήσει την ηγεμονία των τάσεων χειραφέτησης. Διαφορετικά, οι υπαρκτές τάσεις ριζοσπαστικοποίησης, είτε θα μένουν στα μισά του δρόμου, είτε θα συγκροτούνται σε απόσταση ή ακόμα και εχθρότητα προς το εργατικό κίνημα και την αριστερά όπως δείχνει η εμπειρία των κίτρινων γιλέκων.

Βασικό προαπαιτούμενο για μια τέτοια υπόθεση είναι η συμβολή σε ένα **νέο πρόγραμμα και μια νέα οργάνωση της Κομμουνιστικής Απελευθέρωσης**. Αντιμετωπίζουμε αυτή την αναγκαιότητα με έναν διπλό αλληλένδετο τρόπο τόσο από την σκοπιά του αναγκαίου προγράμματος όσο και του Κόμματος.

Στην καθημερινή πολιτική πρακτική της παραδοσιακής αριστεράς δεν έλειψαν ποτέ **οι άμεσοι στόχοι** (καλοί ή κακοί είναι άλλης τάξεως ζήτημα). Στις καλύτερες εποχές τους, δεν έλειπε ούτε η επαγγελία για το ακαθόριστο μέλλον της κομμουνιστικής πολιτικής. Αυτό το στοιχείο που ελάχιστη θέση κατείχε στα προγράμματα των αριστερών και κομμουνιστικών κομμάτων (και απουσίαζε εντελώς από την τρέχουσα προπαγάνδα και την δράση τους) ήταν η **Εργατική εξουσία-δημοκρατία**. Δηλαδή το πολιτικό πρόγραμμα μιας επαναστατημένης κοινωνίας που μόλις έχει ανατρέψει την πολιτική κυριαρχία της αστικής τάξης και αρχίζει να κινείται προς την κατεύθυνση του κομμουνισμού κάτω από τους κάθε φορά συγκεκριμένους ιστορικούς περιορισμούς που θέτει η ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων και ο παγκόσμιος συσχετισμός δυνάμεων. Στο πλαίσιο αυτό, ζητούμενο σήμερα είναι η αναζήτηση ενός σύγχρονου κομμουνιστικού προγράμματος, με καθολικό χαρακτήρα. Όπως επιχειρούμε και στην προγραμματική διακήρυξη του NAP, αλλά και στο κείμενο αρχών της νεοσύστατης **«Πρωτοβουλίας για σύγχρονο κομμουνιστικό πρόγραμμα και κόμμα»**, αυτό οφείλει να περιλαμβάνει όχι μόνο ένα περίγραμμα της «άλλης» κοινωνίας, αλλά και στρατηγική και τακτική προσέγγισης για την επανάσταση και τη μεταβατική περίοδο μετά από αυτήν. Αυτό δε θα κριθεί σε αφηρημένες διακηρύξεις, αλλά **στο συνδυασμό επαναστατικής έμπνευσης και πρακτικής πολιτικής δράσης στα κρίσιμα πεδία δυνητικής επίδρασης στην εργατική τάξη για τον κλονισμό και την ανατροπή της αστικής πολιτικής**.

Από την άλλη, η τραγική κατάληξη των κομμουνιστικών εργατικών κομμάτων του προηγούμενου αιώνα, υπονομεύει με τον δικό της τρόπο την ιδέα και την πρακτική ενός νέου επαναστατικού εργατικού κόμματος του 21ου αιώνα. Σαφώς και δεν μπορεί να είναι εκτός της κριτικής μιας νέας κομμουνιστικής προσπάθειας, **η ιστορική διαδικασία αυτονόμησης του κόμματος και του κράτους από την κοινωνία, της αποξένωσης της εργατικής τάξης από την διεύθυνση της κοινωνίας και της δημιουργίας ενός ανεξέλεγκτου κρατικο-κομματικού στρώματος που οδήγησε σε μια νέα ιστορικά ανέκδοτη ταξική διαίρεση** όπως συνέβη στις χώρες του λεγόμενου υπαρκτού σοσιαλισμού. Ούτε από την άλλη, μπορεί να είναι εκτός της κριτικής μας, η πλήρης ενσωμάτωση και υποταγή των πάλαι ποτέ κραταιών κομμουνιστικών κομμάτων της Δύσης. Δεν μπορούμε όμως μαζί με τα νερά να πετάξουμε και το μωρό. Η εμπειρία του εργατικού κινήματος από την αυγή του καπιταλισμού μέχρι σήμερα δείχνει, ότι ακόμη και τα πιο δυναμικά κινήματα, οι πιο μαχητικές κινητοποιήσεις, δίχως την αλληλεπίδρασή τους με τον συλλογικό «πολιτικό ηγεμόνα» -τις πρωτοπόρες αντικαπιταλιστικές και κομμουνιστικές δυνάμεις-, θα αποτελούν **φωτεινές εκρήξεις και στιγμές στο σκοτεινό στερέωμα του καπιταλισμού χωρίς νικηφόρα κατάληξη**.

Σήμερα το NAP και η v.K.A., επιχειρούν να καλύψουν ένα ιστορικό κενό της 30χρονης πορείας τους, με την φιλόδοξη απόπειρα όχι απλώς να επαναφέρουν στο προσκήνιο την ανάγκη νέου προγράμματος και κόμματος αλλά, να αποκαταστήσουν και τα επαναστατικά χαρακτηριστικά τους. Σε αυτή την προσπάθεια συναντάμε και την πολύτιμη συμβολή του σύντροφου Τζιαντζή σε σχέση με αυτό τον σκοπό, μια συνεισφορά που κατά βάση διαχέεται στα συλλογικά κείμενα της οργάνωσης. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις

εξής:

Η έννοια της κομμουνιστικής επαναθεμελίωσης. Για να ξαναγίνει σήμερα ο κομμουνισμός αίτημα και κίνημα εκατομμυρίων, να συνδεθεί δηλαδή με τις πλημμυρίδες κόσμου που βγαίνουν στον δρόμο, απαιτείται η **στρατηγική επαναθεμελίωσή του**. Για να νικήσουν οι αγώνες, οι εξεγέρσεις και τα κινήματα που ξεσπούν παντού και είναι εντός του μέλλοντός μας, χρειαζόμαστε μια νέα κομμουνιστική απάντηση στα μεγάλα θέματα της ανθρωπότητας που θα μπορεί να προσανατολίζει, να δίνει θετική διέξοδο και ανάλογη οργανωτική συγκρότηση που θα μετατρέπει την κοινωνική οργή σε υλική δύναμη ανατροπής. Όπως ο καπιταλισμός διαρκώς αλλάζει, έτσι αλλάζει και η κομμουνιστική πρόταση. Δεν έχει ένα **υπερ-ιστορικό και αμετάβλητο χαρακτήρα**. Σημαίνει όμως και αναμέτρηση με την ιστορική εμπειρία του επαναστατικού κινήματος – ειδικά των χωρών του «υπαρκτού σοσιαλισμού». Μπορεί για παράδειγμα σήμερα να εμπνεύσει μια κοινωνία με εργοστάσια κάτεργα, με πόλεις τέρατα και με πυραμιδική αυταρχική δομή η οποία στο όνομα του σοσιαλισμού θα αναπαράγει τις αλλοτριώσεις της καπιταλιστικής κοινωνίας; Σίγουρα όχι, όμως σήμερα αντιμετωπίζουμε την αντίφαση πως στο τιμόνι του νέου διεκδικητή της παγκόσμιας ηγεμονίας, βρίσκεται το κομμουνιστικό κόμμα Κίνας, και ενδεικτικό της γενικότερης στρατηγικής αμηχανίας είναι το ότι αναγνωρίζεται από πολλούς παγκοσμίως ως το σημερινό απτό σοσιαλιστικό αντιπαράδειγμα. Χωρίς επομένως μια γόνιμη σχέση με τα στοιχεία της ιστορίας που κάνουν περήφανους τους κομμουνιστές και ένα «ξεκαθάρισμα λογαριασμών» με τα στοιχεία που δυσφημούν τον κομμουνισμό δεν μπορεί να υπάρξει ουσιαστική κομμουνιστική προσπάθεια σήμερα. Μόνο με έναν τέτοιο τρόπο μπορεί να ξαναβαπτιστεί στις σημερινές αναγκαιότητες και στις δυνατότητες. Για τον δικό μας Οκτώβρη του 21ου αιώνα που θα φέρει στο dna του, θα αφομοιώνει και θα μετασχηματίζει όλες τις μέχρι τώρα ήττες και όλες τις μέχρι τώρα νίκες.

Μια επαρκής **θεωρία της κρίσιμης μεταβατικής περιόδου από τον ολοκληρωτικό καπιταλισμό προς την πρώτη σοσιαλιστική βαθμίδα του Κομμουνισμού, που αρχίζει με την επαναστατική, κομμουνιστική ανατροπή του καπιταλισμού, το τσάκισμα και όχι την κατάκτηση του αστικού κράτους, την οικοδόμηση ενός νέου εργατικού αυτή την φορά κράτους και με την αδιάκοπη επανάσταση ολοκληρώνεται μέσω ενός άλματος των αλμάτων, με την νίκη της Διεθνιστικής Κομμουνιστικής Απελευθέρωσης και την απονέκρωση κάθε κράτους**, στοιχεία που ανέλυσε αρκετά περιεκτικά προηγουμένως ο Σήφης.

Μια νέα σχέση τακτικής-στρατηγικής. Ένα κλασικό ζήτημα διαπάλης στο κομμουνιστικό κίνημα που συχνά κακοποιείται σε μια στείρα αντιπαράθεση περί μικρών και μεγάλων στόχων, μίνιμουμ και μάξιμουμ προγραμμάτων, μεταρρύθμισης ή επανάστασης. Η συμβολή του Κώστα, έγκειται στην επαναφορά της λογικής της Ρόζας Λούξεμπουργκ, ότι δεν διαλέγουμε μεταρρύθμιση ή επανάσταση σαν να διαλέγουμε από τον μπουφέ της ιστορίας κρύα ή ζεστά λουκάνικα. Η πραγματική αντιπαράθεση έγκειται στο αν διαλέγουμε **επαναστατικό ή μεταρρυθμιστικό δρόμο**. Έτσι τίθεται το ερώτημα για τους κομμουνιστές. Όχι με τσαπατσούλικη παράθεση αιτημάτων, ούτε με βίαιη υπέρβαση των σημερινών συσχετισμών και προβλημάτων, αλλά με την πολιτική τέχνη του **πώς θα απαντάμε στις πιεστικές ανάγκες του παρόντος και ταυτόχρονα να δουλεύουμε με τρόπο που να φέρνουμε πιο κοντά το μέλλον**.

Από αυτή την σκοπιά είναι πολύτιμη η έννοια των στόχων-κρίκων, που δεν αποτελούν απλά συνδικαλιστικά αιτήματα, αλλά συνδυάζουν ορισμένα χαρακτηριστικά: κοντράρουν την ουσία της αστικής πολιτικής, είναι αναγκαίοι και ευρύτερα κατανοητοί, μπορούν να διευκολύνουν το ξέσπασμα αγώνων και να αποτελέσουν αιχμές τους, και παράλληλα η πάλη γι' αυτούς εμπεριέχει μια δυναμική που μπορεί να οδηγήσει σε γενίκευση της αντιπαράθεσης, να φέρει στο προσκήνιο στα μάτια των πολλών την ανάγκη για συνολική αναμέτρηση. Μια εντελώς διαφορετική λογική για τη σχέση οικονομικού-πολιτικού αγώνα, τακτικής-στρατηγικής που ο ίδιος την περιέγραφε ως άμεσο επαναστατικό αγώνα, όχι γιατί μπερδεύει την επανάσταση με την καθημερινή πάλη, αλλά γιατί έδινε μια άλλη διάσταση στη δεύτερη.

Διαφορετική προσέγγιση των μορφών οργάνωσης του κινήματος, και της σχέσης πολιτικού και οικονομικού αγώνα. Όπως τόνιζε και ο ίδιος, θεμελιακός νόμος του πολιτικού επαναστατικού υποκειμένου είναι ότι η απελευθέρωση της εργατικής τάξης θα είναι έργο της ίδιας ή δεν θα γίνει καθόλου. Αυτό είναι κάτι που συχνά λέγεται, σπανίως κατανοείται. Ας σκεφτούμε τις δυσκολίες και τα εμπόδια που πρέπει να υπερνικήσει η εργατική επανάσταση, οι οποίες είναι απείρως δυσκολότερες από κάθε προηγούμενη επανάσταση. Με το να ζητάς να καταργηθεί η ατομική ιδιοκτησία και οι τάξεις, θέτεις ζητήματα που αφορούν όλη την κοινωνία και όχι μόνο ένα μέρος της, και υποχρεώνεις τους πάντες να πάρουν θέση. Πολύ περισσότερο που η απελευθέρωση της εργατικής τάξης δεν έχει μόνο την πλευρά της απελευθέρωσης της από την ταξική δουλεία και την κρατική και ιδεολογική καταπίεση που είναι σύμφυτες με την καπιταλιστική κοινωνία. Η καθαυτό πλευρά της αφορά την δημιουργία των συνθηκών για την ολόπλευρη ανάπτυξη των δυνατοτήτων της ανθρωπότητας, για να αποκτήσει ξανά η ζωή θετικό καθημερινό περιεχόμενο στα πλαίσια μιας νέας κοινωνικότητας.

Κόμμα για το κίνημα επομένως, και όχι κίνημα για το κόμμα

Αυτός είναι ένας πολύ μεγάλος στόχος που δεν μπορεί να υπηρετηθεί ως δια μαγείας ...όταν και αν ωριμάσουν οι συνθήκες. Και πολύ περισσότερο δεν μπορεί να προετοιμαστεί με την μεταφυσική προσέγγιση ότι σήμερα τα συνδικάτα κάνουν μόνο οικονομικό αγώνα και το κόμμα κάνει πολιτική, ή ότι στην μεταβατική περίοδο θα καταργήσουμε το κράτος με περισσότερο κράτος. Χρειάζεται διαφορετική προσέγγιση ήδη από σήμερα, με εργατοδημοκρατική ανάπτυξη των σημερινών εργατικών οργάνων σε ταξική, δημοκρατική και προωθητική βάση, με πέρασμα της πολιτικής στα χέρια των ίδιων των αγωνιζόμενων, με κεντρικό το σύνθημα: Όλη η εξουσία στα όργανα της εργατικής πολιτικής. Ο Γκράμσι, όπως ανέφερε πριν ο σύντροφος Σήφης Καυκαλάς, έλεγε ότι **το εργατικό κράτος υπάρχει κιόλας δυνητικά στους θεσμούς εκείνους που είναι χαρακτηριστικοί για την εργατική τάξη. Η δημιουργία του εργατικού κράτους, επομένως δεν είναι ένα ταχυδακτυλουργικό γεγονός, είναι και αυτό μια ολόκληρη επαναστατική διαδικασία, με καμπές και κορυφώσεις αλλά κυρίως με τον πρωταγωνιστικό ρόλο του εργαζόμενου κοινωνικού ανθρώπου ως δημιουργού της ιστορίας** για την δημιουργία ενός νέου τύπου κράτους που θα γεννηθεί από την συνεργατική πείρα της εργατικής τάξης, και **θα εμπεριέχει εντός του την τάση της απονέκρωσής του.**

Μια άλλη προσέγγιση για το επαναστατικό υποκείμενο. Πρώτος όρος είναι η αναγνώριση του γεγονότος ότι η βασική αντίφαση για την συγκρότηση του επαναστατικού υποκειμένου βρίσκεται μέσα στην ίδια την εργατική τάξη. Η ανάπτυξη του καπιταλισμού και των αντιφάσεων του διαμορφώνει την αντιφατική εσωτερική κοινωνική συγκρότηση και κίνηση της εργατικής τάξης, καθορίζει την εσωτερική διαπάλη που τη διαπερνά ανάμεσα στις τάσεις εξάρτησης και την τάση χειραφέτησης από την αστική κυριαρχία σε όλες τις σφαίρες της οικονομίας, της πολιτικής και της ιδεολογίας. Για αυτό και οι επαναστάτες δεν μπορούν με κανένα τρόπο από την μία να αποθεώνουν στα λόγια τις επαναστατικές τάσεις και από την άλλη να διακωλύουν την καθυστέρηση μέσα στην εργατική τάξη. Αντίθετα πρέπει να εντοπίζουν, να αξιοποιούν και να προβάλλουν εκείνες τις αντιφάσεις που δίνουν την δυνατότητα στις τάσεις χειραφέτησης να επικρατούν πάνω στην εξάρτηση και την υποταγή των εργαζόμενων. Τελικά η ίδια η επαναστατική τάση των εργαζόμενων είναι και η μόνη κοινωνική βάση του πολιτικού επαναστατικού υποκειμένου της εποχής μας. Τίθεται επομένως η ανάγκη να αποκατασταθεί η αντικειμενική διαλεκτική σχέση πρωτοπορίας τάξης που για χρόνια είχε αναποδογυριστεί στην πράξη. Οι πρωτοπορίες πρέπει να αντιμετωπίζονται ως αναγκαίες μορφές κίνησης και ανάπτυξης της καθοριστικής πολιτικής παρέμβασης της ίδιας της εργατικής τάξης και των εργαζομένων και όχι όπως είχε επικρατήσει μέχρι τώρα, η παρέμβαση αυτή να αντιμετωπίζεται σαν μορφή κίνησης και ανάπτυξης της όποιας μερικής ιδεολογικο-πολιτικής πρωτοπορίας, χώρας κόμματος, οργάνωσης ή ηγετικής ομάδας.

Κόμμα για το κίνημα επομένως, και όχι κίνημα για το κόμμα.

Κώστας Τριχιάς, Νοέμβριος 2021